

*Václav
Kliment
Klicpera*

DIVADELNÍ HRY

NAKLADATELSTVÍ HOST

ČESKÁ KNIZNICE

ČESKÁ KNIŽNICE

NAKLADATELSTVÍ
HOST

Václav Kliment Klicpera

DIVADELNÍ HRY

*Žižkův meč / Divotvorný klobouk /
Rohovín Čtverrohý / Veselohra na mostě /
Der Traum — Sen / Každý něco pro vlast!*

PRAHA — BRNO 2018

ČESKÁ KNIŽNICE

Vydávají Nadační fond Česká knižnice, Ústav pro českou literaturu
AV ČR, v. v. i., a vydavatelství Host

www.kniznice.cz

Vychází za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

Publikace vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné
instituce 68378068 (ÚČL AV ČR, v. v. i.).

Edice německého znění hry *Der Traum* vznikla za podpory projektu Univer-
zity Karlovy Progres Q10, Jazyk v proměnách času, místa, kultury.

Ediční příprava a vysvětlivky Petra Hesová

Ediční příprava německého znění hry *Der Traum* František Martínek

Český překlad hry *Der Traum / Sen* Lucie Vávrová, František Martínek
a Petra Hesová

Komentář Přemysl Rut

Vědecká redakce Jiří Holý

Editors © Petra Hesová, 2018; František Martínek, 2018

Commentary © Přemysl Rut, 2018

Translation © Lucie Vávrová, František Martínek, Petra Hesová, 2018

Cover art © Poštovní muzeum Praha, 2018

© Nadační fond Česká knižnice, 2018

© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2018

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2018 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-541-2 (PDF)

ŽIŽKŮV MEČ

FRAŠKA VE TŘECH JEDNÁNÍCH

Osoby

ZACHARIÁŠ Z HUMPOLCE

MARIE, jeho schovanka

POHLTOŇSKÝ, podlejší soused a domácí přítel, padesát let starý

KAREL Z BIRKENŠTAJNU, kovkopecký důstojník v Hoře Kutné
JAN, jeho sloužící

BOHUSLAV SUCHOMÍR LIBOZVUK LÁDOŇ, básník

IVAN, fortnýř, myslivec, sloužící, početvedoucí atd. Zachariášův

KOVKOPOVÉ

Děj se koná na kratičkém panství Zachariášovu as půl hodiny cesty od Hory Kutné.

Jednání první

Letní krajina vůkol zámku Zachariášova. — Vzadu vysoké skály strmí, všelijaké hluboké i mělké rozsedliny působíce. Vpravo i vlevo zahradní stromoví.

SCÉNA PRVNÍ

ZACHARIÁŠ, KAREL

ZACHARIÁŠ *(ručnici jen na vystřelení v ruku, sem tam po skalách leze — konečně zůstane stát a míří)*

KAREL *(nevšimna si jeho, vyběhne rozhorlen s listem v ruce):* — Kyž by se byly všecky naše vrchy, a hora Kutná i s Kaňkem sesypaly naň, kdo první počal psát, a byl tak nástrojem tohoto listu! — Marie, jasnosti má — mé slunce, má nejdražší hvězdo! — Tak je nynější svět — jak srdce vysloví žádost — přicházejí-li žádosti z něho — hned se ženou oči i ruce po ní, neoddechnou, až ji dojdou, a když se podívají několikrát na zralý její plod, opovrhnou ní jako

přečtenou knihou! — Celého císařství stříbrnou hrudu dal bych byl od Marie za list — tu jej mám — plný přemilostných citů — a přece mně každé slovo tolik trnů do prsou vráží, z kolika písmen spleteno jest! (*Čte.*)

„Můj drahý Karle!

Ach! Porad' dívce své, jak si z dnů neskončených hodin a minut nadělati má! — Já umřu chvílí dlouhou! — A ty! — *Co* o tom smejšleti mám? — Došla mne včera zpráva, žes již na čtrnáct dní z Prahy, že nejsi ani tak daleko ode mne vzdálen jako mého ujce zámek od pomezí jeho panství — a přece jsem ani písmenky ještě od Tebe neobdržela! — Piš mně, ó, piš, Karle, Marii brzo, anebo — ó, jak mně mohlo napadnout psaní — *sám* přijď, *sám*, Karle, a to co nejdřív! — Hleď, abys sis na dobrý způsob přízeň a náchylnost mého ujce získal — však ale — Karle — nechčeš-li zdrtiti naději mou v okamžení prvním — za *Čecha* se vydati hleď! — Bůh milý ví, čím mu který tvůj krajan kdy ublížil — od té doby nenávidí vás, jako protivenství a vádu! — Nedli a pospěš se střelou Milkovou v závod

ku své

Marii.“

(*Složí a zůstane sám nad sebou stát.*)

Pospíším! Pospíším, Marie má! — Ale — jak? — O překřtění není nic! Vydám se mu za bratra *Libušina* — ale jak přijdu do zámku?! — Vždyť jsem tam právě byl, již potřetí dnes! — Byl jsem tam co platen? — Jeho kopuleť myslivec stojí ve vratech jako v nové pasece pařez, a všecka slova má odskakují od něho, až mně brní pysky! — A já se tam *musím* dostat! — *Gyes* ať tam stojí, sto jeho ruk ať

tisíc drží mečů a půl sta jeho hlav ať milion má zubů — pod střechu Mariinu se musím dostat!
(*Chce jít.*)

ZACHARIÁŠ (*mířil až potud. Teď as tři kroky popojde a vystřelí. Vtom se mu noha smekne a on slitne z té skály.*)

KAREL (*se rány tak blízké lekne*): Co to? — Odkud ta rána? (*Všude se ohlíží.*)

ZACHARIÁŠ (*v rozsedlině*): Ovej — lidé, kde jste kdo — smilujte se!

KAREL (*vběhne mezi stromy*): Co slyším? — Loupežníci na někoho vypadli?! (*Vytrhne kord a všude se dychtivě ohlíží.*)

ZACHARIÁŠ: Lidé — tisíc sáhů pod zemí ležím — pomoc!

KAREL (*běží po hlase na skály*)

ZACHARIÁŠ: Ó — to by byla ukrutná smrt! — Ivane! — Mařenko!

KAREL (*na skále*): Ha! Nešťastný cizince, kde byl anjel tvůj strážný!

ZACHARIÁŠ: Ovej — celý díl světa se na mne valí — pomozte!

KAREL: Jsou-li to stěny pro lidské nohy a ruce — pomohu tobě! (*Vstrčí do pošvy kord, shodí klobouk i kabát dolů a ztratí se do skal.*)

SCÉNA DRUHÁ

BOHUSLAV LÁDOŇ (*žívá bída, v oděvu těšňoučském, nacpaném popsaným papírem, levou přijde stranou*):

Kde jsem? — Kdoví!

Tu jsou stromy

ourodné!

Kde jsou stromy,

tam jsou domy

outrpné!

Kyž bych tady cíle cesty,

kyž bych došel konce již!

Putujit' tak den dnes šestý —
potem schlíplý jako myš! —
Ha, co vidím? Nejde tamto
člověk v skvostném oděvu?
Ó kyž nese v rohu hojném
básníkovi odlevu!

SCÉNA TŘETÍ

JAN (*přiběhne levou stranou, chtě rychle přeběhnout*)
BOHUSLAV (*mu v cestu vběhne*): Příteli, příteli, stůj,

nad bludem mým se smiluj!
Jakživ jsem tu nešel —
porad', bych vynašel
vlastence slavného,
muže slovoutného,
dobrého nad ovci,
pána na Humpolci?

JAN (*po něm*): Příteli, příteli, stůj,
nad bludem mým se smiluj!
Jakživ jsem tu nešel,
porad', bych vynašel
pána ztřeštěného,
láskou raněného??

BOHUSLAV: Nevím!

JAN: Nevím! (*Hrdě odchází.*)

BOHUSLAV (*se za ním dívá*): Kdo sám neví,
mně nepoví!

(*K papírům.*)

Rekové, strpení mějte,
mečů se nedobývejte!
Dělo se tak Cézarovi,
Pompeju a Attilovi!
Dokud je básník měl v ruce,
nepřišli k výtečné půtce!

Až však ven vyjdete,
pak se mne ujmete!
Kdo mistra vašeho nebude
chválit,
dejte ho sekat a píchat a pálit!

(*Odejde.*)

KAREL (*si pomáhá vzhůru*): Chyťte se mé pravé nohy,
a odpočiňte si! — — — Teď mi podejte ruku! —
Probůh, tam netlapte — jestliť to nápraší jen —
dolů mne strhnete s sebou! (*Jeho je již celého
vidět.*)

ZACHARIÁŠ: Buť — — nevydržím to!

KAREL: *Směle* na skálu upřete nohu, již vás nepustím —
tak! — (*Vytáhne ho.*) Bohu budiž chvála, oba
jsme v jistotě zas!

ZACHARIÁŠ (*plný modřin, bez dechu na skálu si sedne*):
— Ah — ah — to bylo leknutí — to byla hrů-
za — celé čtvrt hodiny jsem dolů letěl!

KAREL: Bylo ještě štěstí, že jste se dlouhou chvílí po drně
valil! — *Smrtí* byste to byl zaplatil!

ZACHARIÁŠ: Ach — já to odležím! — Co pozdvižení světa
po sobě zanechalo propastě a hloubky, nepřišel
žádný do takové tísně — a proč!

KAREL: To bych sám rád věděl!

ZACHARIÁŠ: Pro sysla!

KAREL: Není možná?

ZACHARIÁŠ: Pro sysla! — Ta štíhlá titěra přede mnou poska-
kovala jako mladý kamzík! — Brzo dolů, brzo
zas nahoru lítal — nejináč než jako by mé celé
panství na hloubku i na vejšku změřiti chtěl —
vždyť víte, jak sysly čert házívá! — Konečně si
sedne, vystrčí na mne žlutý rypáček a vyšklebuje
zuby, jako by chtěl říci: „Že mne netrefíš?“ —
To mne ještě více podpálilo! — I postavím se na
něj, zamírím si — *spustím* — a vtom se mi pod
nohou utrhne kus drnu a já, beze vší obrany, as

devadesát sáhů do hloubky letím! — (*Vstane.*)
Ó, můj dobrý mládenče, kdyby vás nebylo, ležel
bych tam ještě a zejtra by mne mrtvého našel
můj lid! — *Jak se vám odměním!*

KAREL: Až se já jednou tak hluboko smeknu, vytáhnete
mne zas!

ZACHARIÁŠ: Ó, kdyby se mně toho pánbůh hodně brzo dal
dočkat! — Padněte tam, ještě hloub než já, a dej-
te mne zavolat —

KAREL: Zatím budme rádi, že jsme tenkrát šťastně vy-
klouzli! — Máte daleko domů?

ZACHARIÁŠ: Malý kousek —

KAREL: Tedy vás doprovod' bůh! (*Jde.*)

ZACHARIÁŠ (*ho za ruku chytí*): Jak? — Snad mi chcete ode-
jít? — Vždyť ani nevím, *kdo* je můj vysvoboditel?

KAREL: *Člověk* — více vám není třeba vědět! (*Chce pryč.*)

ZACHARIÁŠ: Ne ne — *to* nemůže bejt! — *Se mnou* musíte na
několik dní —

KAREL: Copak myslíte? Můj ouřad mne nepustí ani na
několik hodin!

ZACHARIÁŠ: Celý svět to musí vědět, jaká láska k bližnímu
ve vašich prsou hoří —

KAREL: Ó, v mém srdci pálá celý Vezuv všelijaké lás-
ky! — Mějte se dobře!

ZACHARIÁŠ: Jenom na hodinku!

KAREL: Ani na minutu!

ZACHARIÁŠ: Není to ani tři sta kroků odtud!

KAREL (*najednou zarazí*): Jak? — *Kdo* není ani tři sta
kroků odtud?

ZACHARIÁŠ: Můj zámek.

KAREL: Váš zámek —?

ZACHARIÁŠ: Nu ano, vždyť jsme na mém panství!

KAREL: Co slyším? — *Kdo* jste?

ZACHARIÁŠ: Kupodivu! Mé jméno je celé české zemi pově-
domo! — Což jste nikdy neslychal o Zachariáši
z Humpolce?

- KAREL: Z Humpolce! — Vy?! — Ujec mé — — lidé praví, že jste také ujec jakéhosi děvčete —?
- ZACHARIÁŠ: To je má Mařenka, ano! Dobrá holka — mé potěšení!
- KAREL: Ó, můj slavný pane Zachariáši — na to bych byl do smrti nepomyslel! — Před pěti lety jsem již slýchal o vás —
- ZACHARIÁŠ: A zajisté vždycky všecko dobré! — Pojdte jen, pojdte!
- KAREL: *Teď* se od vás neoddělím, a kdyby zámek váš ne tři sta kroků, ale tři sta míl byl odtud vzdálen!
- ZACHARIÁŠ: *Tak* jste můj! — Co můj zámek zámkem stojí, nebyl v něm tak vzácný host!
- KAREL: Však ale — *prv* vám svěřím umysl svůj! — Budete-li *potom* ještě —
- ZACHARIÁŠ: Nechte to, až v zámku! — Pojdte, pojdte, až se lépe poznáme! (*Odevede ho.*)

SCÉNA ČTVRTÁ

Pokoj v zámku vysoký a staročeský.

- MARIE (*přijde v zástěrce z kuchyně*): Kdybych jen věděla, s kým Ivan tak dlouho za branou mluvil! — Ptát se ho nechci, aby si mé všetečnosti nepovšiml! — Ach, nepřijde-li Karel brzo, zvadnu v tom vězení jako květina bez slunce a větru! — Není možná, aby mne *tak* miloval, jak vyznávali horoucí rtové jeho! — Ač jest těžko přijít k nám; ale *lístek* by mi mohl vpravit, a kdyby mi jej v noci po káni poslati měl, kterýchž máme u nás více nežli lidí! — Kdyby jen chtěl! — Ta nejnebezpečnější cesta bývá milujícím nejpohodlnější! — Ten ošklivý Pohltoňský je můj protivný *ženich* a po něm — právě *po něm* jsem svému Karlovi poslala psaní!

SCÉNA PÁTÁ

- IVAN (*muž prostřední a tlustý. Nosí vlásenku s copem, jako Zachariáš. Kabát bez šosu s zelenými vejločky. Punšochy nitěné, nad kolenama podvázané, a střevíce*): Dobré jitro, panno Mařenko! — Dnes se milostpán časně odebral na lov — mne nechal doma — kdoví proč!
- MARIE: Abyste se vyspal!
- IVAN: Hehe, pochybuji — když slouha vyhání, nezůstane Ivan nikdy na lůžku! — Bezpochyby žet má milostpán jinou příčinu!
- MARIE: Toť se dá lehce vypočítat! Nejste mu na lovu nic platen!
- IVAN: Hehe — kdopak hledá milostpánovi zaječí stopu? — Kdopak vylez předvčírem na naši lípu, když nám zůstala straka ve vršku viset?
- MARIE: To bych vás byla ráda viděla!
- IVAN: A kdopak konečně nosí za milostpánem postřílenou zvěř, která mnohdykráté až na dvanáct kusů vyroste?
- MARIE (*na straně*): Na sedm vrabců a pět sykorek! (*Nahlas.*) Tedy se tomu sama divím, že vás najednou nechává doma!
- IVAN: Hehe! — Já bych hádal proč — ale — panno Mařenko — neprozradte mne!
- MARIE: Pověděla jsem již někdy něco na vás?
- IVAN: Nikdy, pročž slyšte! — Den zasnoubení vašeho s milostpanem Pohltoňským se do honu blíží!
- MARIE: Jak? — Kdopak ti to povídal, že již brzo umřu?
- IVAN: Že umřete? — Pánbůh nás zachovej — že vás zasnoubí milostpán!
- MARIE: Zasnoubí-li mne bláznovi Pohltoňskému, tedy bude den zasnoubení den poslední mého života!
- IVAN: Ajaj — tak vážný pán —

- MARIE: Vážít bude několik centnýřů, to je pravda!
- IVAN: Jeho život má veliký muž co obejmout — a to se mně u něho nejvíce líbí! — Kdybych já byl neztloust, byl by mne milostpán byl dávno již vyhnal, a vším právem! Hubení muži jsou nestálí jako třtina, protože mají dušičku malou a tenounkou jako kachní brk! — Jaká ctnost se může potom v nich jaksepatří rozložit?
- MARIE: Slyšte, Ivane! — Nerozkázal vám můj ujec, abyste na mne dával pozor?
- IVAN: Nikoli — to bych musil lhát — co jsem povídal, napadlo mi tak včera zničehonic!
- MARIE: Nu — z vašeho ničehonic si tedy také nic nedělám! — Co je nového, Ivane?
- IVAN: Nového? — Nic — to víte, že do našeho zámku nic nového nesmí! — Náš milostpán sem ani novou žemličku nepustí! — A to má také dobře! — Staří Čechové, *to* byli lidé!
- MARIE: Měli boty až nad kolena, v nich ostruhy — po boku meč — na hlavě klobouk — a tak dále! — V našem zámku se také nic neobyčejného nepřihodilo?
- IVAN: Neobyčejného? To jest takového něco, co se nepřihodí každý den?
- MARIE: Ano.
- IVAN: Inu — hehe!
- MARIE: *Co?* — Mluv! — Nechtěl nikdo cizí do našeho zámku?
- IVAN: Hehehe — *chtěl*, panno Mařenko, uhdla jste! — Ale — *já* jsem mu pověděl, zač je toho loket, ten na mne bude pamatovat!
- MARIE: Kdopak to byl? Jak vyhlížel?
- IVAN: Jak vyhlížel? — *Hubeně*, na tom jsem měl dost, z toho jsem hned soudil, že v něm nic dobrého nevězí!

MARIE: Ostatně!

IVAN: Ostatně? — Mladý, hladounký panáček — ač nebyl tak k smíchu vysoustrovaný jako mnozí panáci *nynějšího* kroje! — Na hlavě měl dvourohý klobouk jako loď, na nohou blýsknaté boty, že jsem se v nich zhlídnouti mohl — na těle černý kabát s fialovými vejločky — po boku kord — věřte mně, kdybych musil hádati, soudil bych, že je to voják!

MARIE (*na straně*): Můj Karel od paty až do hlavy. — — A co na tobě chtěl?

IVAN: Na mně? Nic! — On mi raděj dával tři dvacítníky — panno Mařenko, mně nebylo jináč, než jako bych se skrz kříšťalové okénko na nebeské náměstí díval! — Tu jsem si vzdych a upamatoval se na svá mladá leta, tenkrát těch bělíček bylo jako smetí!

MARIE: *Začpak* ti to dával?

IVAN: Blázínek, zadarmo! — Chtěl toliko, abych ho do zámku pustil, a sice jen na čtvrt hodinky!

MARIE: Nu?

IVAN: Že prej má s milostpánem co jednat. — Poněvadž ale milostpán doma není, tedy jsem ho ve vsí zdvořilosti odbyl a zavřel za ním bránu.

MARIE: A on odešel?

IVAN: I — toto — ani se nehnul! Stál vám jako na silnici sloup! — Za chvílku počne opět zvonit — já nic! — On zvoní opět — já zase nic! — Konečně jsem se ale na něj rozmrzel; odevřu bránu a počnu ho ve vsí zdvořilosti plísnit!

MARIE: A on?

IVAN: On se mi klaní — vymlouvá — okolkuje — kde si cosi! — Naposledy se na mne mrzutě podívá a praví: „Takt' snad aspoň slečna bude doma?“

MARIE: Kdo? *Já?*

- IVAN: Bezpochyby žeť myslil vás! — — Já mu ale na to nedal ani odpověď a zavřel jsem zas!
- MARIE: Dobřes udělal, tak se zachází s hosty Zachariáše z Humpolce! Ujec bude mít radost, až mu to povím!
- IVAN: Vždyť není milostpán doma!
- MARIE: Nepravíš, že se také na mne ptal?
- IVAN: K vám nesmím žádného pustit!
- MARIE: Jak dávno?
- IVAN: Co mi to milostpán zapověděl!
- MARIE: Tak? — — Hm! (*Oušklebně.*) Za tři dvacítníky bych to byla přece udělala!
- IVAN: I, milostpán by mi za tři dukáty nátisků nadělal!
- MARIE: Milostpán nemusí o všem vědět!
- IVAN: Ne? — On se všeho dozví! — Jakpak ondyno? — Šel navštívit vašeho pana ženicha, Matyáše Pohltoňského, a nechal v mé almaře náhodou své drahé víno. — „Teď se tak brzo nenavráťí,“ pomyslím sám u sebe, „a vševědoucí také není.“ — I upiju toho vína, nic víc než na dva dobré prsty, a co byste řekla? — Sotva se na flaši podíval, *hned* to poznal! — Včera — to víte, že nechce, aby mu kdo do malé zahrádky chodil — také odešel na lov a mne luciper ze všech stran poštuchoval tak dlouho, až — pánbůh s námi, slyšíte ho? (*Běží ven.*)
- MARIE (*ho drží*): Ivane! — Kdyby se na mne ještě jednou ten mladý pán ptal — pusť ho ke mně!
- IVAN: To nemůže bejt! A kdyby sám papež přišel! — Krom pana Matyáše Pohltoňského —
- MARIE: Ten tam může vždycky zůstat!
- ZACHARIÁŠ (*venku*): Ivane, Ivane!
- IVAN: Tu jsem, milostpane! (*Odběhne.*)
- MARIE: Dej bože, aby býval hon jeho šťastný, tak se aspoň uprositi dá a pojede se mnou odpoledne

do Kutné Hory. — Ach, snad *tam* uvidím Karla!
Snad mu budu moci svěřit, že — ah!

SCÉNA ŠESTÁ

ZACHARIÁŠ, KAREL

ZACHARIÁŠ: Jen sem, vysvoboditeli můj! — Tu je cíl a konec naší pouti!

MARIE: Probůh! — Můj Karel!

ZACHARIÁŠ: Mařenko! — Tohoto mladého pána budeš budoucně ctít i milovati jako prvního dobroditele!

MARIE: Jak — můj drahý ujče?

ZACHARIÁŠ: Kdyby nebylo jeho, neměla bys *mne* již, a pročež i podporu silnou. Já jsem byl v nebezpečení tři sta loket hlubokém, v nebezpečení, které ani kamzíkům nepřejí; *on* mi zachoval život!

MARIE: Probůh, můj dobrý ujče, váš život —

ZACHARIÁŠ: Byl již tolik jako neživot! Bez něho bych byl snad teď studená mrtvola! — — Ještě jednou, vítejte mi na zámku humpoleckém, vysvoboditeli můj!

KAREL: Prosím vás, nevynášejte slečně tak vysoko můj skutek! Fortuně toliko náleží vděk, která mne v pravý čas přivedla k tomu! — Ostatně — jest-li zajisté, co jsem učinil, odplaty hodno, budiž mně *to* odměnou hojnou, že mi je povolno patřiti v tvář přemilostnou schovanky vaší!

ZACHARIÁŠ (*k Marii*): Takpak se přece ňáko k němu obrať, Mařenko! (*Nahlas.*) Musíte s ní utrpnost míti, mladý pane! Je trošku stydlavá, protože celý týden nikam nepřijde — ostatně dobré děvče, horlivá Češka! — (*K Marii.*) Spustíš-li pak?!

MARIE: Že nemohu, vysvoboditeli ujce mého, v tomto okamžení najíti slov — budiž vám svědectvím, jak hluboce cítím —

ZACHARIÁŠ: I *co, cítím* — přestaň mi s tím pražským kořením! — Řekni „děkuji vám“ — a je po všem!

MARIE: Děkuji vám srdečně a vroucně!

ZACHARIÁŠ: Ona k tomu přece nějaký ocásek musí přidat!

KAREL: Já nevím — prosím, drahý pane z Humpolce, nebývala schovanka vaše nikdy v Praze?

ZACHARIÁŠ: Bývala. Proč?

KAREL: Protože jsem ji tam často vidíval.

ZACHARIÁŠ: A ty, Mařenko?

MARIE: Já jsem pana z Bir — pana —

ZACHARIÁŠ: Nu — *cos*?

MARIE: Já jsem ho také často vidívala!

ZACHARIÁŠ: Tu to máme, naposledy se již dávno znáte? — Hory a doly se nikdy nesejdou, ale lidé se předivně scházejí! — I totě novou radost slyším, dvojnásobně mi to je milo, že mi starý Mařenčin známý tak velké dobrodiní proukázal! — Posadme se, posadme se! — Mařenko, podej nám židličky! — — (*Posadí se.*) Bůh milý ví, *co* mne tak srdečně k vám chýlí, mladý pane — já vás již návidím nade všechny krajany své!

KAREL: A má touha nejsvětější od dneška budiž, abych se náklonnosti vaší zachoval hodna — kolik dní do roka —

ZACHARIÁŠ: A tak dále! — Mařenko, čímpak uctíš našeho hosta?

KAREL: Smím-li prosit, *vaší přítomností*, drahý pane z Humpolce — vy rád *mluvíte*, jak pozoruji, já rád *poslouchám*! — Není-li vám protivna osoba má, zůstaňme několik hodin u sebe a oběma se nám vyplní žádost!

ZACHARIÁŠ: Pro mne! — Pustme se tedy na jiné pole! — Když jsem býval ve vašich letech, poslal mne otec do Vratislavi — vyť jste také Čech, to se rozumí?

KAREL (*se lekne*): — Ano — jsem — Čech jsem.

- MARIE (*na straně*): Nebesa, jen teď nám v prospěch
buďte!
- ZACHARIÁŠ: Výborně — *rozený* Čech?
- KAREL: Jak? — Nu, kdo je Čech — je také *rozený* Čech?
- ZACHARIÁŠ: Ne vždycky, ne vždycky! — Nu, to se mi dnes
nemohlo nic slavnějšího přihoditi, nežli že mi
Čech zachoval život! — Ó, Češi mají veliko-
myslnost v krvi! Kde chtějí nebesa hodně mno-
ho dobrého klidit, tam nechají rozsývati Če-
cha! — — Jakpak se jmenujete?
- KAREL (*nesnadně*): Jak — jaké je mé jméno, se bezpo-
chyby ptáte?
- ZACHARIÁŠ: Ano!
- MARIE (*na straně*): Já se třesu!
- KAREL: Jméno — anebo přijmení?
- ZACHARIÁŠ: Obé, obé!
- KAREL: Jmenuji se — Karel — — (*Na straně.*) U čer-
ta — což mi žádné české jméno nepřipadne?
- ZACHARIÁŠ: Ajaj, mladý pane, vždyťpak nebude beze jména,
jako moji holubi?
- MARIE (*rychle*): Copak je vám, pane z Jasanovic, že jste
tak rozržitý?
- ZACHARIÁŠ: Jak? Z Jasanovic?
- KAREL (*se rychle přetváří*): Kdo mne volá? — Co se
stalo?
- ZACHARIÁŠ: Ptal jsem se, jak se jmenujete?
- KAREL: A — tak. — Odpusťte! — Zabral jsem se bez
vůle do myšlínek cizích! — Karel z Jasanovic se
jmenuji.
- ZACHARIÁŠ: Z Jasanovic nad Jizerou?
- KAREL: Nad Jizerou, ano!
- ZACHARIÁŠ: Jak? — Je-li pak ještě otec váš živ?
- KAREL: Chválabohu, živ a zdrav!
- ZACHARIÁŠ: To mne těší! — I převýborně, na vašem zám-
ku jsem často býval! — Všiml-li pak jste si toho
jednotlivého topole pod zahradou?

- KAREL: Stokrát! — Je již silný a nesmírně vysoký!
- ZACHARIÁŠ: Jak? — Vysoký? — To není možná?
- KAREL: Proč?
- ZACHARIÁŠ: Protože byl již před dvaceti lety suchý a zdetlelý! — Totě bych si spíš pomyslnil, že *já* budu ještě jednou mladý a štíhlý, než že se ten sedřený topol bude zelenat! — Copak dělají hodiny na vaší věži? Jdou-li pak opět?
- MARIE (*na straně*): To jsem mu pomohla do pěkných ouzkostí!
- KAREL: Jdou, na minutu! — Náš lid se tomu nesmírně diví; mají prý bejt již tak staré!
- ZACHARIÁŠ: Staré? *Jak*pak mohou *bejt* staré?
- KAREL: Nejméně osm set let!
- ZACHARIÁŠ: Pa pa — před patnácti lety shořela věž i s hodinami!
- KAREL: Nu — ano — stará věž a *staré* hodiny s ní — o těch také mluvím!
- ZACHARIÁŠ: Leda to!
- KAREL: Ó, od té doby co věž shořela i s naším zámkem —
- ZACHARIÁŠ: Jak? Váš zámek že by byl shořel? — Kdypak?
- KAREL: Nu — tenkrát — když hořela věž s hodinami!
- ZACHARIÁŠ: To si vyprosím! To jsem já byl právě při tom! Tenkrát oheň k zámku ani nepřišel! — Vy jste bezpochyby již dávno nebyl v Jasanovicích?
- KAREL: Velmi dávno!
- MARIE (*na straně*): Nikdy!
- ZACHARIÁŠ: Proto! — Inu, mladá paměť ráda zapomíná! — Aj, totě mne trojnásobně těší! Syn mého starého přítele! — Vzpomene-li pak si ještě někdy otec váš na kousky našeho pacholectví?
- KAREL: Skoro každodenně o tom povídá! Vy jste měl bývati obzvláštní liška!
- ZACHARIÁŠ (*se spokojeně směje*): Inu, časem svým — dokud je mladá krev — žádné starosti — teď? — Teď

je mi velmi málo kdy do žertu! — Ale copak, tenkrát byl svět celý jiný! Nynějšímu lidu je marno o tom povídat, jako když hrách na stěnu hází! — Když se tak na vás podívá — mladíci — vy za to již nemůžete! Vy jste s těmito mravy říkáje vyrostli!

KAREL: Ba, bohužel že s nimi pokračovati musím! — Když mi tak někdo vypravuje, když čtu v letopisích, jak vykvetlo Čechům starým z jednohokaždého roku tři sta a šedesáte mile skvělých dní — zaživa bych se mezi ně zahrabati dal!

ZACHARIÁŠ: Ach, milý pane z Jasanovic, kolikrát jsem *já* již nad tím zplakal! Já, jenžto jsem to prorokoval, bránil se tomu, a přece ničemu nepředěšel! — „Jen se chraňte Západu!“ říkával jsem krajanům svým — „Zavoní-li vám jednou, co za Rejnem vykvetlo, pohřbena bude národnost vaše!“ — Kroj, způsob, mravové, obchod a *řeč* dělají *národem* národ! — Ukažte mi jen človíčka z nynějšího městského lidu, který by měl takový kabát jako *já*!? — A *řeč*? Tu dokonce poličkují cizími tyčkami, že má již modřinu na modřině! — Když jsem byl posledně v Praze, padl mi náhodou do oka na jednom domě překrásný nápis, veliký jako prostřední lomenice! — Kýho výra — pomyslím si — co to má bejt? — Vytáhnou brejle — posadím je na nos — dívám se na to — jmenuji písmenu za písmenou — nejsem však v stavu z toho vypravit smysl! — „I, copak to má bejt?“ ptám se dámy mimojdoucí v tureckém šátku — byla to jedna krejčová, jak jsem nápotom vyrozuměl — Ona se na to podívá a čte, jako by to bylo jméno jejího muže! — Arci měl jsem *já* to přečíst, anebo tomu dokonce rozumět, když to bylo *francouzské*!!

SCÉNA SEDMÁ

- IVAN (*přinese lístek zapečetěný*): Zapečetěný list, milostpane!
- ZACHARIÁŠ: Rozpečeť to, Mařenko!
- MARIE (*odevře a přečte*): Pan Pohltoňský je na honě a hodlá k nám dorazit na poledne.
- ZACHARIÁŠ: Výborně! — Ať přijde! — Nastávající manžel mojí Mařenky, mladý pane z Jasanovic.
- KAREL (*se lekne*): Jak?
- ZACHARIÁŠ: Roztomilý mužíček! — Polák — ale jako by byl v českém háji vyrostl! — Ještě o něco tlustší než já — Nu, Mařenko! Hejbej sebou — běž do kuchyně a přichystej svému ženichu něco pro chuť!
- MARIE (*odcházejíc, na straně*): Dva záhony jedu! (*Odejde.*)
- ZACHARIÁŠ: A ty, Ivane, vynesesh ze sklepa flaši černoseckého — ale ne, abys ji zas načal!
- IVAN: Ne! — Pro černosecké mám celou čest! Stane-li se to někdy, tedy je to zajisté něco cizozemského, protože vím, jak to nenávidíte! (*Odejde.*)
- ZACHARIÁŠ: Nu, nu! — *Víno* nám cizozemci ještě mohou posílat — my se s nimi také počestně dělíme o to, co nám melnický pahorek dává! — Ovšem žet toho není mnoho a že v Madritu mnohý pije melnické víno, které ani *Čechy* nevidělo — ale za to my nemůžem!
- KAREL: Vy se již, jak pozoruji, drahý pane z Humpolce, s nynějším světem do smrti nesmíříte!?
- ZACHARIÁŠ: Ne, ne — nikdy! — A kdyby sám Žižka z hrobu vstal a chtěl mne s ním spolčit! — Ach, dobře, že mi to napadá! — Co soudíte o Žižkovi, mladý pane z Jasanovic?
- KAREL: O Žižkovi? — Že byl muž vážný a smělý.

ZACHARIÁŠ: Jen smělý? — Rekovnost sama není rekovnější než on! — Kdyby on byl v těchto válkách žil, byli by Frankové z *Evropy* utekli!

KAREL: To může být!

ZACHARIÁŠ: A po tomto Žižkovi jsem měl *památku*! Můj zámek byl o padesát tisíc prodajnější, dokud ta v něm byla!

KAREL: A sice?

ZACHARIÁŠ: Jeho vojenská rukavice!

KAREL: Jakpak jste o ni přišel?

ZACHARIÁŠ: Bídě — nehodně! — Měl jsem jednou myslivce — Němce! — Byltě čas, kde jsem tyto sousedy naše jako bratry miloval, neboť nás ruka Nejvyššího již dávno sprátelila! — Byl u mne devět let — byl tu druhým pánem — každý koutek ho znal, jako mne! — Jednoho času jsem odjel do Prahy a zdržel jsem se tam několik neděl. — Barnabáš — tak se jmenoval můj myslivec — byl zvyklý vždycky se něčím obírat — a dal se z dlouhé chvíle do stavění holubníku! Když přišlo na dvírka, nevěděl, jak je zavřít. I padla ona mu Žižkova rukavice do oka! Ten nešťastný člověk ji vezme, rozláme a nadělá z ní k holubníku pantů! — Příteli, ze Žižkovy rukavice k holubníku pantů — já jsem myslel, že se *ze mne* rukavice udělá, když jsem to uviděl! — *Hned* mi musil z domu a od té chvíle mi *žádný* jeho krajan na oči nesmí!

KAREL (*na straně*): To je tedy ta příčina nenávisti?! (*Nahlas.*) To musí být ovšem člověku líto!

ZACHARIÁŠ: Jen líto? Já se tomu divím, že jsem již z dešperací neusch jako na jaře sysel!

KAREL: A tato samota vaší bolesti ještě potravu donáš! — Proč nejdete do Prahy?

ZACHARIÁŠ: A co tam budu dělat? Zahálet? Je tam beztoho darmochlebů dost! — *Zlobit* se? — Já jsem

zvyklý, když souseda potkám, stisknouti mu pravici: „Pozdrav tě bůh!“ — *Tam?* Bože mně hříchy odpusť! — Člověk neví ani, jak by pocestného pozdravil! Klaň se jako žid na potkání, měj plné kapsy slov jako kraslice malovaných, líbej ruce lecjakés fifleně, a s kým se sejdeš, za *pána* ho měj! — Jeden napeče ráno dvě nuše žemliček — celý *ostatní* den jest pánem, druhý je ve dne umouněný jako uhlířova podšívka — mluvte s ním večír — je *pánem*, aj, totě ani v Sodomě nebylo!

KAREL: Nu, co se líbání ženských rukou týká, které toho nezasluhují, na to není třeba *do Prahy* se chodit dívat! — V *krajích* toho najdem dost!

ZACHARIÁŠ: Sem tam — ano! — To jsou ale opice a dělají to po těch prvních! — Těm byste mohl namluvit, že přišly punšochy z módy, a zejtra budou chodit všecky až po kolena bosé! — Zkrátka Praha není pro mne! Dlouhá chvíle a zlost by mně zkalily poslední kousek života!

KAREL: Dlouhá chvíle? — Aj, tamť je právě proti ní těch nejlepších prostředků hojnost! — Ve dne jdu na procházku — večír do divadla —

ZACHARIÁŠ: Do divadla? — Tam jsem byl *jednou*, a do smrti mne tam žádný neuhlídá!

KAREL: Proč?

ZACHARIÁŠ: *Zajedno* jsem se musil říkaje o sedadlo prát, které jsem draze zaplatil! A když jsem se tam konečně dodral, byl jsem tam platen jako slepý na trhu! — Předě mnou seděly dvě děvčata, ty měly klobouky jako starobydžovský zvon! — Chtěl-li jsem někdy prokouknout, musil jsem si hlavu vyvrtět z kloubů! — Já mám svůj dvacítiletý klobouk pod paží mačkat, že není ani k bačkoře podoben, a ta nezvedená mládež sedí přede mnou jako dvě hory! — Zadruhé provozovali tenkrátě

právě *Spiknutí v Kamčatce* neboli *Hrabě Beňovský*. — A na *co* jsem se musil dívat — divadlo má šlechtiti mravy — bodejž vás napravil bůh! — Dceruška vynakládala všecku důvtipnost, aby oklamala otce — konečně se pověsí tulákovi na krk a chce s ním přes hory a doly!

SCÉNA OSMÁ

MARIE (*v tichosti přijde a postaví se ku Karlovi*)

KAREL: Nu! — Kde to je často, může si člověk kus vybrat?

ZACHARIÁŠ: A co si vyberu? — Zpěvohru? — Jeden nebo dva zpívají hezky — ti druzí kokrhají jako můj kohout! — Veselohru? — Tam mne chtějí vyrážet honěním, práskáním, anebo tlučením talířů a sklenic, takovou komedii si mohu udělat doma! — Truchlohru? — Ta přichází dokonce v zkázu! Neuhodí-li sebou hrdina as sedmkrát o zem, až se celé lešení zatřese, žádnému se to nelíbí! — Ne ne! — Tam mne také již žádný nedostane! — Afanasia — nebo jak se ta nezdrárná dceruška jmenovala — mne navěky zahnila! — Kdyby mi to má *schovanka* udělala, utrejchu bych jí dal!!

KAREL (*se zarazí a začervená*): Slečno! — Mohla byste s to býti?

ZACHARIÁŠ: A, také již mnoho ryzosti do sebe nemá. — Čert mně tu radu dal, že jsem ji celých pět let nechal v Praze! Již *mne* ani dobře nezná! — Uvěřil-li pak byste tomu, mladý pane z Jasanovic, že se mi opovážila svěřit, že miluje jakéhosi Němce?

KAREL: Pročpak ne? — Slečna je dospělá panna — a *co* se láska na to ptá, pod jakou střechu ji posílá Láda? — Milkovo žezlo dosahuje od východu až k západu a od poledne až k půlnoci!

ZACHARIÁŠ: Tak? — A co *já* se *na lásku* ptám? — Já nemám na světě žádného — mimo ni mi nenáleží žádný — kdybych dnes neb zejtra umřel, nezůstane po mně mimo ni žádný — a přece bych ji raděj do kláštera dal zvadnout, než bych ji Němcovi zasnoubil!

KAREL: Nemějte mi za zlé, drahý pane z Humpolce, že se tak všetečně ptám! — Copak musí mít ostatně za vlastnosti muž, kterému byste na tak dalekou cestu svěřil schovanku a dceru svou?

ZACHARIÁŠ: Předně musí *vlast* a *zeměpána* více milovati než svou domácnost! Pro svého krále musí každou chvíli být umřítí hotov!

KAREL (*vyjasněn nad slovy jeho*): Musí být *vysoce* urozený? — Bohatý?

ZACHARIÁŠ: Načpak bohatý — já mám veliké panství, a mimo Mařenku nebude žádný po mně dědit!

MARIE (*na straně*): Jak mne bodla dobrota jeho!

KAREL: Ó, kterak vám závidím velikomyslnost tuto! — Kdo tak smější a v takovém je stavu jako vy, ten se vydal na cestu růžovou, aby dva lidi učinil šťastny! — Já jsem sice až po dnešní den nepomyslíl opravdivě na stav manželský — ale — kdybych měl přízeň vaši, a slečninu milost — (*Vezme ho za ruce a těsně se k němu vine.*) na kolenou bych prosil vás, abyste mne za syna přijal a podal mi pravici tak milostné dívky!!

MARIE (*se na straně třese*): Nebesa, budtež nám milostiva!

ZACHARIÁŠ: Jak — co je to — mladý pane — Karle! — Vy byste se smiloval nad Mařenkou?

KAREL: Ó, já bych za ni drahé kovy našeho císařství dal!!

ZACHARIÁŠ (*vyskočí*): Je-li možná? — Mařenko — slyšíš-li pak? — Co tomu říkáš?

MARIE: Ano — ó! *Ano*, můj ujče!! (*Padne mu okolo krku.*)

- ZACHARIÁŠ: Nu nu — pušť mne jen — pušť — chce-li tě mladý pán z Jasanovic, já vás požehnám ještě dnes!
- KAREL a MARIE: Díky, neskonečné díky!
- ZACHARIÁŠ: Ovšemžeť jsem tě již svému starému příteli připověděl — ale čtvrt hodiny vašeho *dnešního* přátelství převáží devět Pohltoňských, a kdyby byl každý ještě o tři centnýře těžší! — Pročež vezměte vy si můj poklad! — Vidiš, vidíš, Mařenko! — Kdo by si to byl pomysllil, když jsem tě do domu vzal jako osiřelé děvče, že mi jedenkrát takovou radost uděláš!
- MARIE (*na straně*): Ó můj bože — já to déle nevydržím!
- KAREL: Nikoli — a kdybyste mne tou samou rukou odmrštíł od se, která mne žehnati má — svěřiti vám *všecko* musím!
- ZACHARIÁŠ: Copak?
- MARIE (*klekne*): Milostujče — odpusťte nám!
- ZACHARIÁŠ: Kýho výra — copak se stalo!?

SCÉNA DEVÁTÁ

- IVAN (*přiběhne, spěchem bez sebe*): Pánbůh s námi! — Milostpane — milostpane!
- MARIE (*vyskočí*)
- ZACHARIÁŠ: Nu? — Co je, co se ti stalo?
- IVAN: Ach — kde naberu tak ctihodných slov — má usta nejsou hodna —
- ZACHARIÁŠ: Čehopak? — Co se stalo? Mluv!
- IVAN (*bez dechu*): Já si ten den zapišu — do modlicí knížky — zeleným inkoustem, pěkným jako máj!
- KAREL: Ale proč?
- ZACHARIÁŠ: Ivane — takpak se vzpamatuj — co se přihodilo?
- IVAN: Milostpane — podívejte se na mne — není mé čelo plné jasnosti a velebnosti?

ZACHARIÁŠ: Plné mědě je — *jen*, u všech všudy výrů, mluv!

IVAN: Nu, tedy se pokloňte a slyšte! — Jeden český kníže se na vás ptá!!

ZACHARIÁŠ: Kdo?

KAREL a MARIE: Jak?

IVAN: Český kníže, osobně — sám a sám!

ZACHARIÁŠ: Ivane, to není možná! — Jak se jmenuje?

IVAN: To ví bůh, má hrozně dlouhé jméno, spleteno asi ze třech městeček a devíti vesnic! — Ale kníže to je! — Má prý s vámi cosi k vyjednání, na čemž záleží celého císařství blahost!

ZACHARIÁŠ: Jak? — U všech všudy výrů, to bude sám nejvyšší purkrabí — co si počnu — jak ho přivítám! — Snad je již v předsíni!?

IVAN: Není. Já jsem ho nechal za branou a zavřel jsem!

ZACHARIÁŠ: Jak? — Ty necitelná hrudo — blahost celého císařství — za branou? — Hned mu jdi odevřít — obě půli — a —

IVAN (*utíká*)

ZACHARIÁŠ: Já nevím, kam se mně leknutím poděly smysly! — He, Ivane, Ivane!

IVAN (*byl již za dveřmi, přiběhne zas*): Co poroučíte, milostpane?

ZACHARIÁŠ: Přines mi sváteční vlásenku — počkej! — Ten zelený kabát s manšestrovými vejložky — honem, ať jsi tu hned!

IVAN: Hned, hned! (*Valí se ven.*)

ZACHARIÁŠ: A vy, můj milý synu, buďte tak dobrý a poodejděte s Mařenkou do vedlejšího pokoje. Tam můžete všechno slyšeti, o čem budeme rokovati pro všeobecné dobré!

KAREL: Jak poroučíte! — (*Odcházeje.*) Jak se to skončí, Marie má!! (*Odejdou postrannými dveřmi.*)

ZACHARIÁŠ (*sám*): Co to asi bude? — Žíly ve mně hrají jako za větru na stromě listy! — Co by to bylo? — Rozpomenou-li se jedenkrát na Zachariášovu

cenu, počínají nahlížet, že mne měli již dávno povolati k vládě — ale já se mu tak lehce nepoddám — já mu povím pravdu —

SCÉNA DESÁTÁ

- IVAN (*přiběhne, sotva ducha popadá, s vlásenkou a kabátem*): Uf! — Já se zadusím!
- ZACHARIÁŠ: Jen sem — honem, honem, hod' to na stůl a běž mu odevřít bránu — ale obě půli, to ti povídám!
- IVAN: *Obě půli! (Utíká.)*
- ZACHARIÁŠ: A — Ivane — řekni mu, žes musil teprv na zahradu pro mne — pospěš!
- IVAN: Ano — povím mu to! (*Odběhne.*)
- ZACHARIÁŠ (*se převlíká a hází šat, který svlíká, do postranného pokoje*): Dobře, že tady budu mít přítele Pohltoňského na oběd — zůstane-li kníže tady, zkrátí se mu chvíle — Pohltoňský byl vojákem a umí sedmiletou válku nazpaměť! — Aha — již jde — je to hned slyšet — to je knížecí krok! (*Postaví se ke dveřím, a když Jan vejde, hluboce se mu klaní.*)

SCÉNA JEDENÁCTÁ

- JAN (*ve fraku, v kožených kalhotách a kulatém klobouce*)
- ZACHARIÁŠ: Oslaven jest den — oslaven můj zámek na všechny budoucí časy — co Humpolci Humpolce ploidili, nestala se taková čest našemu rodu!
- JAN: K službám! — Račte jen být tak dobrý, milostpane, a povězte mi, čím dřív tím líp, kde je můj pán?

- ZACHARIÁŠ: Pán? — Hehe! — Vaší knížecí milosti pán? — Hehe! — Neračte se horšit, prohloupil-li můj Ivan — ale již mně všechno pověděl!
- JAN: *Co vám pověděl?*
- ZACHARIÁŠ: Že jste kníže — že —
- JAN: A *tak?* — Hahaha! — Nikoli! — Mezi mnou a knížetem je taková mezera jako mezi orlem a vrabcem!
- ZACHARIÁŠ: Hehehe — jaký to vznešený žert!
- JAN: Žádný žert — váš Ivan mne dříve nechtěl do zámku pustit — v ouzkostech a rychlosti jsem se mu tedy za knížete *vydal!*
- ZACHARIÁŠ: Jak? — Co?
- JAN: To je to všechno! — Jen mně honem povězte —
- ZACHARIÁŠ: U všech všudy výrů — člověče — že nejste *kníže?*
- JAN: I arcíže nejsem — jen honem!
- ZACHARIÁŠ: Mně se natrhuje duše v těle!
- JAN: Počestný sloužící svého mladého pána.
- ZACHARIÁŠ: Prach, broky a koule — *jakého* pána?
- JAN: Pana Karla z Birkenštajnu!
- ZACHARIÁŠ: U všech všudy výrů! — Já mu polámu ruce i nohy a dám ho vyhodit ze zámku ven!
- JAN: Mně? — A proč?
- ZACHARIÁŠ: Proč? — Já se seschnu jako má ručnice, jestli se mne ještě jednou zeptá *proč?* — Nedvěde, já jsem oblékl nejskvostnější kabát, abych přivítal knížete, a namísto knížete mi přijde takový troupl!
- JAN: Za to já nemohu — já bych byl raděj knížetem než služebníkem!
- ZACHARIÁŠ: Hned se mi klid'z očí, nebo tě zastřelím!
- JAN: Hned půjdu, jenom mi povězte, kde je můj pán!
- ZACHARIÁŠ: V pekle horoucím! — Je ti také na tváři satanášovy vejložky vidět!

- JAN: Nechte žertů! — Můj pán je tady — lidé ho sem viděli jít! — Přišly najednou důležité věci, které se nedají ani na hodinu odložit!
- ZACHARIÁŠ: Nehledáš-li Zachariáše z Humpolce, anebo Karla z Jasanovic, tedy mi odejdi z očí, čím dřív tím líp!
- JAN: Karla hledám — ale Karla z Birkenštajnu!
- ZACHARIÁŠ: Toho jsem neviděl — a — probůh tě prosím, dělej, abych tebe také neviděl, sice tě dám vyhodit ven!
- JAN: Žertujete jen!
- ZACHARIÁŠ: S tebou? — Nikoli!
- JAN: Ba ano!
- ZACHARIÁŠ: Ba ne — a ne a ne!
- JAN: Inu ano! — Kdopak by vám uvěřil, že mne chcete vyhodit, kdežto jste mi před čtvrt hodinou všechny brány a dvěře zodvírati dal?
- ZACHARIÁŠ: Knižeti jsem je dal zodvírati — ne ale pacholku!
- JAN: Pane — a kdybyste byl tak tlustý v životě jako váš zámek — to si vyprosím!
- ZACHARIÁŠ (*bez sebe*): Jdi mi z očí!!
- JAN: Dobře — já půjdu — ale neštěstí, které z toho pojde, zodpovídáte vy — vy, pane, a k tomu vám nestačí ani panství tři sta loket dlouhé, ani zámek, ani krk!
- ZACHARIÁŠ: Jak? — I ty —
- JAN: Ani *krk*, ani celý život, nebo vězte, že to zkázou celému císařství hrozí!
- ZACHARIÁŠ: Co? (*Důležitě.*) *Kdo* je tvůj pán?
- JAN: Kovkopecký důstojník na Horách Kutných!
- ZACHARIÁŠ: Hahaha! — A ten vládne celým císařstvím?! — Totě se musí člověk v největší zlosti do smíchu dát!
- JAN: Nevládne — ale čeho se bojím, je ku pravdě podobno jako vaše pravé ucho k levému! — Co je císařství? Veliká mašina, v které, má-li dobře jíti, mnoho tisíc rozmanitých koleček se

pohybovati musí! Jsou hodiny, jsou varhany a nemalý nástroj v nich jest mého pána ouřad! Zarazí-li se jen jediné kolečko, postonávají celé hodiny — drkotají, kulhají, klopýtají — až konečně docela umlknou!

ZACHARIÁŠ: Hahaha — takového blázna jsem jakživ neslyšel, *císařství* přirovnat k polámaným varhanám! — Chlape, teď máš čas, abys šel, anebo — *Hej!* Pojdte pak sem, mladý pane z Jasanovic! (*Otevře postranný pokoj.*)

SCÉNA DVANÁCTÁ

KAREL, MARIE, PŘEDEŠLÍ

KAREL (*zarazí*): Co to — můj Jan!!

MARIE: Jak?

JAN: Nu, tu to máme — tu je můj pán! — Probůh vás prosím, jemnostpane, navraťte se bez meškání domů, přišlo asi sedm psaní najednou a jeden posel mi nechce odejít bez rychlé odpovědi z krku!

ZACHARIÁŠ: Jak? — Sedm tisíc výrů! — (*K Janovi.*) Člověče! — *Tento* tvůj — a *jakže* se jmenuje tvůj pán?

JAN: Karel z Birkenštajnu, pane, po všech sedm let, co u něho sloužím!

KAREL (*před sebe*): To je proklatá chvíle!!

MARIE (*k němu*): Karle, Karle — jak se z toho vypletem!

ZACHARIÁŠ: Pane Karle — co tomu říkáte?

KAREL: Že — že — (*Najednou si usmysliv.*) Kdo *jest* ten člověk? Já ho neznám!

JAN: Jak?

ZACHARIÁŠ: Za vašeho sloužícího se vydává?

KAREL: Já jsem ho jakživ neviděl!

JAN: Co? — Nu, to je hezká novina! — A kdo *jsem*, jemnostpane, nejsem-li váš sloužící?

- KAREL (*na něj rozzloben*): Mezek, který hloupostí a krátkozrakostí neví, kde stojí a co mluví!!
- MARIE (*vyskočí*): Ujče můj, není to ten kníže, o kterém Ivan vypravoval?
- ZACHARIÁŠ: Za knížete se toliko vydával!
- MARIE: A takovému člověku byste věřili? *Jednou* vás zajisté přelhal — a že ani sloužící není, máme důkaz nejpatrnější v rukou, vždyť by ho mladý pán z Jasanovic musil znáti?
- JAN (*na straně*): Kdybych jen věděl, *co* v tom vězí?!
- ZACHARIÁŠ: Totéž jsem dnes první den na světě! — Človče, vydej pravdu, nebo tě z některé skály ještě hloub dám shodit, než jsem sám dnes sletěl!
- JAN: I — což nám dnes pánbůh všem pomátl rozum! — Kníže nejsem, *služebník* jsem — a není-li *tento* můj pán — musí ním být *někdo jiný* — a *já* musím v největší rychlosti za jeho příčinou!! (*Odběhne.*)
- ZACHARIÁŠ: Jak? — To je podvodník — toho tady zabavím! — Hej, Ivane, neodvírej mu! (*Chce ven.*)
- KAREL (*v ouzkosti*): Pane z Humpolce — nedělejte zbytečných křiků. — *Jest* to můj sloužící a mluvil vám *pravdu*!
- MARIE (*na straně*): Probůh!!
- ZACHARIÁŠ: *Co?* — Mladý pane —
- KAREL: Co jsem již před hodinou na jazyku měl, nyní na světlo *musí*. — Vězte pravdu! Já se *jmenuji* z Birkenštajnu, nikoli ale z Jasanovic!
- ZACHARIÁŠ (*sepne nad ním ruce*): — Jak?
- KAREL: Přítomnost mne přemluvila ke lsti — ve lsti ale setrvatí byla by *nehodnost*! — Pravdu musíte vědět, a sice ze rtů *mých*!
- ZACHARIÁŠ: Devět tisíc výrů! — Proto mladý pán z Jasanovic o Jasanovicích nic nevěděl! — *Proto* se musil zelenat topol, který byl již před dvacíti lety shnilý, proto šly hodiny na minutu, které se již

dávno rozpadly v popel a prach, proto musil zámek až na sklepy shořet, kterému zub pěti set let neuškodil! — A — jaká jsem *já liška* bejvával — o tom vám otec *každodenně* vypravoval?

KAREL: Důkazem vám budiž, že ve lžech honěný nejsem!

ZACHARIÁŠ (*zlostí bez sebe*): Malého podvodníka jsem chtěl vyhodit ven, a velkého jsem si tady zavřel!

KAREL (*uhodí, bez vůle, levou rukou na kord*): Ha!

MARIE: Ó — ujče — probůh, buďte milostivý!

ZACHARIÁŠ: Umyslně — *ouskočně* jste se vkradl do mého zámku — házel jste osidlo na osidlo — klam na klam — a zaslepil jste mne tak, že jsem vám loupež, na kterou jste si vyšel, *sám* do náručí vhodil!

KAREL: Pane z Humpolce — probůh, *takovým* urážkám nepopouštějte uzdu — *já je nesmím* poslouchat!

ZACHARIÁŠ: Nebezpečenství jste mne vytrhl z rukou, jako vlk beránka jinému vlku, jedině proto, aby ho za chvílku udávil sám!

KAREL: Vy jste bez sebe! — Až vás přejde hněv, vyslechnete v tichosti vinu mou! (*Odejde.*)

MARIE: Odpusťte, odpusťte, ujče! — Oklamal-li vás, sám jste mu k tomu přepodivně vedl ruku!

ZACHARIÁŠ: Pryč ode mne — ještěrko — V celém zámku nemám než čtyry osoby, a *těm-li* nevěřiti musím, tedy tebe první vyhostím ven a postavím tě na silnici, kde jsem tě před patnácti lety zdvihl!! (*Utíká pryč.*)

MARIE: Ó, neštěstí, jak podezřelé rouchos hodilo na nás!! (*Běží za ním.*)

Jednání druhé

Krajina z prvního jednání.

SCÉNA PRVNÍ

KAREL a JAN

KAREL: Nenapravíš-li, hlupáku, ještě dnes svou chybu, *zaživa* tě zakopati dám!

JAN: Nejlepší, když jsem celou krajinu zrejdl, abych vám drahého koření nasbíral, *zakopejte* mne!

KAREL: Co ti to připadlo, *za knížete* se vydávat?

JAN: Nouze, a horlivost ve vaší službě mne k tomu zavedla! — A konečně, co na tom záleží?

KAREL (*sem tam mrzutě běhá*)

JAN: Nynějších časů se velmi mnoho lidu vydává za to, co nejsou! Jeden se vydává za počestného muže, a z očí mu kouká zlosyn — druhý praví, že prošel půl světa, a nebyl ani na pomezí svého kraje — třetí přísahá, že toliko z lásky k vlasti dobrovolně břemeno na sebe bere, a dělá to ze

- ctižádosti a pejchy — čtvrtý se nazývá spisovatelem básní a kněh, které mu byl někdo jiný za peníze napsal — zkrátka — když se člověk ve světě na lidský oumysl podívá, tedy z něho vypočítá —
- KAREL (*se právě k němu vrátil*): Žes mezek a o věcech přemejšlíš, po kterých ti nic není! — Kams dal drahé koření, pro kteréš celé okolí zrejdlil?
- JAN: Jen hezky zvolna, smím-li prosit! — Předně — ač to již nic není naplat — byl jste velmi žádostiv poznati Mariina ujce!
- KAREL (*si mne čelo*): Ach, toho již předobře znám! — Je muž dobrý a počestný — ale prchlý a přísný!
- JAN: A dětinský! — Moudrost to aspoň není, že vám *proto* nechce dát slečnu, že nejste rozený Čech!
- KAREL: *Kdo* ti to povídal?!
- JAN: Vždyť jste mi to *sám* řek z Mariina listu! — Kdybych *já* měl dceru, já bych vám ji dal, a kdybych ji byl zplodil na Půlnočním moři!
- KAREL: Poděkoval bych se ti za kus ledu! — Zkrátka kdybys byl nebyval blb, mohl jsem být s Marií zasnouben!
- JAN: A již zase rozveden! Vždyť by jednou přece všechno na světlo vyšlo?
- KAREL: Ó, já jsem měl kráčet po cestě pravdy — pak by bylo svědomí mé čisté, a *jeho* skutek nespravedlnost!
- JAN: Kdybych jen o mlejně věděl, kde se Němci přemílají v Čechy — ale to je tolik jako z horka udělati zimu!
- KAREL: Sprostáku! Myslíš, že bych za lásku celého světa opustil svou národnost anebo víru? Byl bych potom hoden, aby mne nosila země?
- JAN: Aj, pročpak ne? Čí chléb jím, toho píseň zpívám! Kde se mi dobře vede, tam je má vlast!
- KAREL (*hněvivě*): Nevíš-li nic lepšího, jdi ke všem čertům a nech mne samého!

- JAN: Pomalu, pomalu! — Jednu novinu vám přece musím dříve povědít!
- KAREL: Bez okolků!
- JAN: Pro primo není ten starý tlustý pán tak bohatý, jak se vypíná!
- KAREL: Zpovídal se ti?
- JAN: Jeho celé panství pozůstává z dvanácti jiter louky — z třicíti korců polí — z dvou kusů mladého lesu a několik hrbatých skal!
- KAREL: Kdo se na to ptá? — Kdyby neměl *nic*, má Marii, a je bohatší než Krassus!
- JAN: Hm! Že pak všickni mrštění láskou v první mrákotě bohatství a statky nedrží *za nic*! — Každý myslí, když jsou *pousteníci* a *žebráci* živi, že jim také poroste jídlo a pití! — Nevěřte tomu, jemnostpane, člověk je divnědivné zvíře —
- KAREL: Mluv dál!
- JAN: Dobře. — Ten vycpaný, jako měchýř nafouknutý Ivan, nebo Kývan, je jeho *celé* komonstvo! Jeho myslivec, jeho stolný, jeho zahradník, jeho šafář, jeho tajemník, jeho duchodní, jeho vrchní — zkrátka jeho pravá i levá ruka!! Spolu vycházejí každé ráno na hon, a budiž bůh zajíci milostiv, který sem zabloudí! Toho honí z lesa na luka — z louky na pole — z pole na skály — ze skal zas do lesa — a to tak dlouho, až ho přece někde škřipnou! — Proto také na celém panství jeho ani *krťice* nenajdete! — Ptáci se mu zdaleka vyhýbají!
- KAREL: A co si z toho ze všeho mám vybrat?
- JAN: *Mnoho* — já si myslím, *chudý* ujec že přece nebude tak zatvrzelý jako *bohatý*, a hodláte-li ho přelstít, tedy vám svou důvtipnost vsadím na Ivanovu hloupost, že chudého snadněj přelstíte třikrát než bohatého jednou! Proto bylo také,

co svět světem stojí, vždy více chudých než bohatých lidí!

KAREL (*běhá*): Ó, já bych celý svět zahladil, až na Marii!!

JAN: *A na mne* — sice byste si musil sám posluhovat!

KAREL: A ten vykrmený Polák musí padnouti ještě dnes, *vaz mu zlomím!*

JAN: To bude těžký kus práce! On má hlavu, břicho i nohy *vhromadě* jako kapr!

KAREL: A nebude-li jináč, Marii unesu, a to ještě dnes v noci! — Napíšu list a ty jej tam doneseš!

JAN: Jen *to* ne, jemnostpane! — Dostane-li mne její nemilosrdný ujec, on je v stavu, a zastřelí mne jako špačka!

KAREL: Dej se zastřelit!

JAN: Nejlépe! — Kdo mi to nahradí?

KAREL: Já! — *Přijdeš-li* o život, dám tě zakopat, kde nejvíce květiny rostou!

JAN: Ó, květin jsem jakživ nebyl milovník — raděj do pívováru —

KAREL: Zkrátka list tam *musíš* dodat!

JAN: Pro mne! — Ale *bít* se nedám!

KAREL: To si dělej, jak chceš!

JAN: A konečně, jemnostpane — když to dobře rozvážíme — jaká je to pošetilost, nynějších časů někoho unášet! — To není třinácté ani čtrnácté století! — Tenkrát to ovšem chodilo! Utekl-li rytíř s bohobojnou slečnou, potřeboval ji jen za *kamna* schovat, do smrti ji žádný nenašel — ale teď? — Dovedte ji za humna celého světa, práva ji *přece* vycuchají! — To já vám dám *jinou* radu! — Toho Pohltoňského ženicha zabte co nejdřív, abyste neměl aspoň z *jedné* strany žádné překážky — nápotom svolejte všechny kovkopy, kdekterého máte, a počněte Zachariášovy skály, jednu po druhé, rozhrabovat, jako byste hledal hrudu —

KAREL: Proč?

JAN: Což nepozorujete? — On má ty skály za okrasu svého panství, než by tedy připustil, aby se mu rozrejpalý —

KAREL: Tys studně nevyvážitelná, to je pravda, ale *nešlechetnosti!! (Odejde.)*

JAN (*se za ním dívá*): Tu to máme! — Svědomití lidé jsou přece jenom k nevystání! (*Jde za ním.*)

SCÉNA DRUHÁ

Pokoj v zámku.

ZACHARIÁŠ (*přijde s založenýma rukama, posadí se za stůl a mrzutě do země hledí*)

MARIE (*vyjde postrannými dveřmi a prosíc se k němu blíží*): Můj drahý ujče — vypovězte mne z přístřeší svého — jen na mne opět mluvte!

ZACHARIÁŠ (*ji neslyší*)

MARIE: Trestejte mne, vytrhněte mocně z mého srdce milosti kořen — jen mi nezlořečte! — Otče, buďte dobrotivý — (*Klekne k němu.*)

ZACHARIÁŠ (*si jí všimne*): Kdo to? — Ty? — — Jdi mi z očí!

MARIE: Odpusťte mně!

ZACHARIÁŠ (*vyskočí*): Jdi mi z očí!!

MARIE (*smutně odejde*)

ZACHARIÁŠ (*sám — chodí po pokoji — konečně zůstane vprostředku stát*): Co si ten člověk o mně pomyslí? — Řekne, že jsem nevděčný — že jsem divoké zvíře — že pro mne dnes ráno do propasti vlezl, a já že jsem ho vyhnal! — Čert mi tu radu dal, že jsem si děvče vychoval — ta je toho všeho vinna! — Proč mne přelhali oba? — Proč mi nepověděl pravé jméno? — Naposledy — hm, ďábelská změna — Ivane, Ivane!

IVAN (*se přikulí*): Tu jsem, milostpane!

ZACHARIÁŠ: Půjdeme na hon!
IVAN (*ve strachu*): Jak? — Milostpane! Kam?
ZACHARIÁŠ: Na hon, hluché poleno!
IVAN: Na hon? — V tom parnu?
ZACHARIÁŠ: V tom parnu, honem!
IVAN: Vždyť bude hned poledne?
ZACHARIÁŠ: A kdyby již polívka *na stole* stála — půjdeme na hon!
IVAN: A co budeme honit? — Neslyším nikde ani ptáčka zpívat!
ZACHARIÁŠ: Půjdeme do lesů, tam je zvěře dost!
IVAN: V *lesích*? — To může bejt! Ale ne v našich!
ZACHARIÁŠ: Kdy jsme se vrátili prázdní?
IVAN: Dokud byla pšenice na poli, nikdy, tam bylo vždycky dost vrabců!
ZACHARIÁŠ: Mé panství není tak malé! — Kdybys jen nebyl jako pytel a měl trochu čipernější nos!
IVAN: Kde nic není, je těžko co cejtít!
ZACHARIÁŠ: Neodmlouvej a jdi!
IVAN (*odchází*): To bude má smrt!
ZACHARIÁŠ: Ivane!
IVAN: Co ráčíte poroučeti?
ZACHARIÁŠ: Pojd' sem! — Znáš rozsedliny mezi mými skálami?
IVAN: To věřím, vždyť okolo nich chodím každý den!
ZACHARIÁŠ: Kdybych jednou do některé spadl a ty ses k tomu hodil — co bys dělal?
IVAN: Já bych křičel z celého hrdla!
ZACHARIÁŠ: A kdyby tě žádný neslyšel?
IVAN: Běžel bych do zámku pro hřebřík!
ZACHARIÁŠ: Cožpak by sis netroufal bez hřebříku pro mne vlézt?
IVAN: Bez hřebříku? A — jak? — Vždyť bych se moh smeknout a polámat si ruce i nohy —
ZACHARIÁŠ (*vztekle*): A žebry a krk! — Pryč, půjdeme na hon! — Hned se mi klid!

IVAN (*odejde*)
ZACHARIÁŠ (*sám*): Mohl bych snad kraj světa, nenajdu druhého Karla! (*Chce za ním.*)

SCÉNA TŘETÍ

POHLTOŇSKÝ (*s ručnicí přes rameno*): Ahy — ovej — mor — příteli Zachariáši, mor — den soudný — ohy — žídlíčku, dejte mi žídlíčku!

ZACHARIÁŠ (*mu ji podá*): Nu — copak se vám stalo? — Vždyť nemáte ducha?!

POHLTOŇSKÝ: Ovej — jakpak mám mít ducha, příteli Zachariáši! — Krev se mi stýdla v plících a leží mi jako skála na prsou!!

ZACHARIÁŠ: Pročpak? — Ublížil vám někdo?

POHLTOŇSKÝ: Osud, osud — jako loupežník se vyvalil na mne! — Příteli Zachariáši, to je rána! — V sedmileté válce jsem viděl plné řeky a příkopy krve — díval jsem se na to, an padali krajané moji jako hnilice okolo mne — ale *to* — takovou vraždu neviděl žádný, co Kain bezbožný dobrému Abelovi zakroutil krk!

ZACHARIÁŠ: Jak — *vražda* — kde?

POHLTOŇSKÝ: Víte-li pak ještě, příteli Zachariáši, když jsme spolu sloužili v sedmileté válce — jak jedenkrát ten pruský jezdec — když již nevím, bylo-li to u Labe —

ZACHARIÁŠ: U Jizery, u Jizery, vím dobře; jen honem vypovězte — *kde* — *jaká* se udála vražda?

POHLTOŇSKÝ: Hrozná — na lukách — na *vašich* lukách!

ZACHARIÁŠ: Jak? — Snad vrahové —

POHLTOŇSKÝ: Nikoli, nikoli! — To do smrti žádný neuvěří!

ZACHARIÁŠ: Vy jste ale k nevystání, příteli! — Kdybych já tak zdlouha vypravoval, musil bych *své* dnešní neštěstí popisovat *rok*!

POHLTOŇSKÝ: Jak — příteli Zachariáši, neštěstí? — Snad vám selhalo, když jste na jelena mířil?

ZACHARIÁŠ: Probůh vás prosím, *jak* to bylo s tou vraždou?! *Zastřelil* se — nebo oběsil se někdo na mých lukách?! — Vbodněte mi hmotně do srdce meč!

POHLTOŇSKÝ: Nic, nic — nad tím bych si ani nezavzdychl! — Ale taková smrt a tak dobrá duše, já to nepřechkám, já si zoufám!

ZACHARIÁŠ: A já *také*, nevyklopíte-li to na okamžení!!

POHLTOŇSKÝ: Slyšte tedy! — Hned za rosy, vypraviv k vám bratrský list — vyjdu si s Kartušem — (*Najednou rukama lomiti počne.*) s *Kartušem* — ach, vyrvete mně *všecky* vlasy, příteli Zachariáši! Můj Kartuš již Kartušem není!

ZACHARIÁŠ: Nu — copak se s ním stalo?

POHLTOŇSKÝ: Ale já jsem to předzvídal, že se v mém domě přezalostná stane změna! — Včera vám slunce zacházelo, maje červené, jako krev, okolo sebe kolo! — V noci nato, právě když odbilo dvanáct hodin, praskne pode mnou postel a já — ale — příteli Zachariáši, nemáte tu někde sklenici vína? Žízním již pátý den dnes jako velbloud!

ZACHARIÁŠ (*běží do dveří*): Ivane! — Flaši vína! (*Vrátí se.*) Jen se u všech všudy výrů navratte brzo k té vraždě!

POHLTOŇSKÝ: Ano! — Najednou tedy — ano, kdepak jsem zůstal?

ZACHARIÁŠ: Vyšel jste si za rosy s Kartušem!

POHLTOŇSKÝ: Ach ano, ano — vyšel jsem si s Kartušem! — To víte, jak spolu chodíváme? — Já napřed, on za mnou — jakživ nás žádný neviděl jinak, já *napřed*, on za mnou! — *Dnes* ale — ach, kdoví kde na něho smrt čeká — dnes jsem nemoh *živou věcí* Kartuše připravit nazad — prosil jsem ho, *domlouval* jsem mu — nadarmo!

ZACHARIÁŠ: Ale ta vražda, ta vražda!?

- IVAN (*přinese víno*): Pozdrav vás bůh za to, milostpane Matyáši, že jste tak brzo přišli!
- POHLTOŇSKÝ (*se naň ohlídne*): Proč?
- IVAN: Protože bych byl musil v tom vedru na honbu — to by byl můj *poslední* hon!
- ZACHARIÁŠ: Jdi!
- IVAN (*odejde*)
- POHLTOŇSKÝ (*pije*): Ah — to chladí! — (*Pije opět.*) — Není tu nic k zakousnutí, příteli Zachariáši?
- ZACHARIÁŠ (*ve dveřích*): Ivane! Ať pošle Mařenka toho studeného kapouna!
- POHLTOŇSKÝ (*pije, až oči vyvaluje*): Copak dělá má bohabojná nevěsta, příteli Zachariáši? — Zavolejte pak ji na chvílku! Ať se potěší můj chramostejlek —
- ZACHARIÁŠ: Není s ní nic. Je dnes jaksi mrzutá!
- POHLTOŇSKÝ: Aj? — Věřím rád! Člověk dostane někdy *najednou*, zničehonic alterací, že myslí, že je jeho poslední chvíle! — Já vím, jednou v sedmileté válce — naše vojsko se právě chystalo k outoku — já jsem vám dostal, příteli Zachariáši, *najednou takový* závrat, že jsem musil přes celou bitvu v *baráku* zůstatí ležet!
- ZACHARIÁŠ (*mrzutě*): Vy jste tedy šel napřed a za vámi Kartuš — za rosy — jen dál, dál!!
- POHLTOŇSKÝ: Nikoli, příteli Zachariáši, *Kartuš* šel napřed, a já za ním!
- ZACHARIÁŠ: Nu ano — a tu vám ho někdo zabil — a —
- POHLTOŇSKÝ: Někdo? — *Já — já sám*, příteli Zachariáši!
- ZACHARIÁŠ: Sám? — Kýho výra pak jste dělal?
- POHLTOŇSKÝ: Ó když by mně byly prsty upadaly jako zralé hrušky stromu, než jsem poznal ručníčný prach! — Nedívejte se tak přísně na mne, příteli Zachariáši, já jsem beztoho nešťasten dost!
- ZACHARIÁŠ: Ale jak bych *to* mohl —
- POHLTOŇSKÝ: Jak? — *Slyšte* mne, příteli Zachariáši, a osudu zlořečte se mnou! — Mohlo býti deset hodin,

dostanu se na konec lesa. Horko mi bylo — i nechtělo se mi jaksi na strnišťata, a zůstal jsem chvíličku pod dubem stát. — Najednou slyším nad lesem vyvlnovati se křídla, těžká jako snop!

ZACHARIÁŠ: Zajisté kohout z mé bažantnice?

POHLTOŇSKÝ: Nikoli! — Čáp to byl, *čáp*, rovnou cestou odněkud z Ameriky! — I — znáte mé čtverácké nápady odjakživosti! — „Jak, Matyáši,“ pravím sám v tichosti k sobě, „kdybys ty tak toho čápa srazil a přinesl ho Mařence?“ Rozumíte tomu žertu, příteli Zachariáši? Čápa Mařence! — „Ona se začervená,“ myslím si o kousek dále, „a přítel Zachariáš smíchy praskne!“ — Pomyslím, uzavřu a mířím — vtom shodí vítr suchou snět z dubu, ona mi padne na ručnici, právě když spouštím, rána práskne a — komu vyrostl tak výmluvný jazyk, aby vypověděl mou bolest — přede mnou se v horké krvi válí Kartuš!!

ZACHARIÁŠ: Tak? — Hm hm — divná věc.

POHLTOŇSKÝ (*pije*): — Nu — *co* tomu říkáte, příteli Zachariáši?

ZACHARIÁŠ: Totě se nám *skoro* stejné nehody dnes staly! S tím rozdílem, že to tady jen Kartuš vyplatil smrtí, onde ale se *já* již tři sta loket pod světem válel. Takže jsem od pekelné fortny ani tak daleko nebyl jako upříkladu od vás!

POHLTOŇSKÝ (*naň odevře hubu*): *Jak*, příteli Zachariáši?!

ZACHARIÁŠ: Připomeňte mně za stolem na to! — Nyní něco důležitějšího! — Hodláte-li si přece mou Mařenku vzítí, tedy se k tomu mějte, *děle* vám ji nebudu, a *nemohu* hlídat!

POHLTOŇSKÝ: Nu, dnes skonala můj Kartuš, příteli Zachariáši — *vždyť* se snad nebudu několik dní po jeho smrti ženit?

ZACHARIÁŠ: Já bych to *již* rád viděl!

POHLTOŇSKÝ (*pije*): Nu nu, čekala-li *tak* dlouho, ať ještě několik měsíců počká, že ne, příteli Zachariáši?!
ZACHARIÁŠ: Já proti tomu nic nemám — ale dnes jsem tady měl *hosti* — mladé, ohnivé lidi — ti nerádi čekají!

SCÉNA ČTVRTÁ

IVAN (*přinese rozkrájené kuře a postaví je na stůl*): Milostpane, venku stojí cizí člověk a chce s vámi mluvit.
ZACHARIÁŠ: *Kdo je to?*
IVAN: To ví Trojice svatá! Vyzáblý je jako chrt — a papíru s sebou několik centnýřů nese!
ZACHARIÁŠ: Neptal ses, jak se jmenuje?
IVAN: Má sice kopy loket dlouhé jméno, ale naschvál jsem si je pamatoval!
ZACHARIÁŠ: Nu?
IVAN: Bohuslav Suchopýr Pívoťluk Ládoň.
ZACHARIÁŠ: Ládoň — Ládoň — znáte vy, příteli Matyáši, jakého Ládoně?
POHLTOŇSKÝ: Není-li to malinský učitel —?
ZACHARIÁŠ: Pusť ho sem!
IVAN (*odejde*)
ZACHARIÁŠ: Bezpochyby žebrota! — Já se tomu nedivím! Na stav učitelský se ještě velmi málo dohlíží! — Mnohá vrchnost zadá takový ouřad člověku, který neumí než na housle škrtat, a proč? Protože byl jeho otec kantorem!
POHLTOŇSKÝ: To je *jedna* chyba! — Druhé se dopouštějí rodiče sami, protože děti do školy posílají říkají, jak jim dají kozu — co se má taková drůbež naučit? Ještě tomu ani hlava jak se patří *nevyrostla*! — Naproti tomu *my*! — Mně bylo osmáct let, když mně koupili rodiče lístek — a má

sestřenice přišla jednou ve čtyry hodiny ze školy, v pět měla námluvy — a druhý den nato svatbu!

SCÉNA PÁTÁ

BOHUSLAV LÁDOŇ: Čechové, ať pode střechou vaší pokoj kvete nade zlato dražší!
Neb kde rozbroj s nesvorností straší,
tam je hříchů — hříchů — é — plných
deset flaší —
tam je černý, zasmoušený svět!

ZACHARIÁŠ: Zdráv byl — co dobrého?

BOHUSLAV: Že jste slavní — velcí — na to konto —
nebo meum omne mecum porto —
přicházím k vám z krajů dalekých,
nerádi mne pustí od se lidé,
neb kde *já* jím, hojnost *všeho* zbyde —
náručí jsem našel *dvouletých!* —
Města, zámky, do kterých jen vkročím,
v štěstí zapnu, ve blahosti smočím,
požehnání pánu dám i ševci,
pérem válčím jak kozáci dřevci!

POHLTOŇSKÝ: Nastojte — přáteli Zachariáši! (*K němu.*) Nemluví ten člověk ve verších?

ZACHARIÁŠ (*k Bohuslavovi*): Prosím vás, pane učiteli, nebo kdo jste, nelamte si paměť a mluvte s námi jen v nevázané řeči! — Co máte za žádost?

LÁDOŇ: Žádost? — Jakživ jsem žádné neměl! Básníci musí bejt bez žádostí, jako hrdlička bez žluče!

ZACHARIÁŠ: Jak? — Básník jste?

POHLTOŇSKÝ: Básník!? — Ovej, ovej!

ZACHARIÁŠ: Čím vám lze posloužit?

BOHUSLAV: Laskavým potvrzením, že jste muž, kterého den šestý již hledám, veliký totiž vlastenec, ctitel